

Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2016

2016 dccc 4

RHAN 4

AMRYWIOL

Enwau lleoedd hanesyddol

34 Rhestr o enwau lleoedd hanesyddol

Rhaid i Weinidogion Cymru lunio a chynnal rhestr o enwau lleoedd hanesyddol yng Nghymru.

Cofnodion amgylchedd hanesyddol

35 Cofnodion amgylchedd hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru lunio cofnod amgylchedd hanesyddol ar gyfer pob ardal awdurdod lleol yng Nghymru a'i gadw'n gyfredol.
- (2) Mae cofnod amgylchedd hanesyddol yn gofnod sy'n darparu—
  - (a) manylion pob adeilad yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei gynnwys mewn rhestr a lunnir neu a gymeradwyir o dan adran 1 o [Ddeddf Cynllunio \(Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth\) 1990](#) (p.9),
  - (b) manylion pob ardal cadwraeth yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei dynodi o dan adran 69 o'r [Ddeddf honno](#),
  - (c) manylion pob heneb yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei chynnwys yn y [Gofrestr a lunnir ac a gynhelir o dan adran 1 o Ddeddf Henebion Hynafol ac Ardaloedd Archaeolegol 1979](#) (p.46),

- (d) manylion pob un o'r tiroedd yn ardal yr awdurdod sydd wedi eu cynnwys yn y gofrestr o barciau a gerddi hanesyddol a lunnir ac a gynhelir o dan adran 41A o'r Ddeddf honno,
  - (e) manylion pob safle gwrthdaro yn ardal yr awdurdod sydd o ddiddordeb hanesyddol ym marn Gweinidogion Cymru,
  - (f) pan fo awdurdod cyhoeddus (pa un ai ar ei ben ei hun neu ar y cyd â phersonau eraill) yn cynnal rhestr o dirweddau hanesyddol yng Nghymru, fanylion pob tirwedd hanesyddol yn ardal yr awdurdod lleol sydd wedi ei chynnwys yn y rhestr,
  - (g) manylion pob safle treftadaeth y byd yn ardal yr awdurdod,
  - (h) manylion pob ardal neu safle arall neu fan arall yn ardal yr awdurdod sydd o ddiddordeb hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol lleol ym marn yr awdurdod neu Weinidogion Cymru,
  - (i) gwybodaeth am y ffordd y mae datblygiad hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol ardal yr awdurdod, neu unrhyw ran ohoni, wedi cyfrannu at gymeriad presennol yr ardal neu'r rhan a sut y gellir diogelu'r cymeriad hwnnw,
  - (j) manylion ymchwiliadau perthnasol a gynhelir yn ardal yr awdurdod a manylion canfyddiadau'r ymchwiliadau hynny, a
  - (k) dull o gael mynediad i fanylion pob enw lle hanesyddol yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei gynnwys yn y rhestr a lunnir ac a gynhelir o dan adran 34.
- (3) Yn is-adran (2)(e), ystyr “safle gwrthdaro” yw—
- (a) maes brwydr neu safle lle y digwyddodd rhyw wrthdaro arall a oedd yn cynnwys lluoedd arfog, neu
  - (b) safle lle y digwyddodd gweithgareddau sylweddol a oedd yn ymwneud â brwydr neu unrhyw wrthdaro arall a grybwyllir ym mharagraff (a).
- (4) Yn is-adran (2)(f), ystyr “awdurdod cyhoeddus” yw person y mae rhai o'i swyddogaethau yn swyddogaethau o natur gyhoeddus.
- (5) Yn is-adran (2)(g), ystyr “safle treftadaeth y byd” yw safle neu fan arall neu beth arall sy'n dreftadaeth ddiwylliannol neu'n dreftadaeth naturiol o fewn yr ystyr a roddir i “cultural heritage” a “natural heritage” yng Nghonfensiwn Treftadaeth y Byd ac sydd wedi ei gynnwys yn Rhestr Treftadaeth y Byd a grybwyllir yn Erthygl 11 o'r Confensiwn hwnnw.
- (6) Yn is-adran (5), ystyr “Confensiwn Treftadaeth y Byd” yw'r Confensiwn ynghylch Diogelu Treftadaeth Ddiwylliannol a Naturiol y Byd a fabwysiadwyd gan Gynhadledd Gyffredinol Sefydliad Addysg, Gwyddoniaeth a Diwylliant y Cenhedloedd Unedig ym Mharis ar 16 Tachwedd 1972.
- (7) Yn is-adran (2)(h), mae'r cyfeiriad at ardal awdurdod lleol yn cynnwys, yn achos awdurdod y mae ei ardal yn cynnwys rhan o lan y môr, gyfeiriad at unrhyw ran o'r môr tiriogaethol sy'n gorwedd tua'r môr o'r rhan honno o'r lan ac sy'n rhan o Gymru (o fewn yr ystyr a roddir i “Wales” gan [Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 \(p.32\)](#)).
- (8) Yn is-adran (2)(j), ystyr “ymchwiliad perthnasol”, mewn perthynas ag ardal awdurdod lleol, yw—
- (a) ymchwiliad gan yr awdurdod neu Weinidogion Cymru at ddiben cael gwybodaeth o ddiddordeb hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol sy'n ymwneud â'r ardal, a

- (b) unrhyw ymchwiliad arall at y diben hwnnw y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol ei gynnwys yn y cofnod.
- (9) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau ddiwygio'r adran hon er mwyn amrywio ystyr "cofnod amgylchedd hanesyddol".
- (10) Cyn gwneud rheoliadau o dan is-adran (9), rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori—
  - (a) â phob awdurdod lleol yng Nghymru, a
  - (b) ag unrhyw bersonau eraill sy'n briodol ym marn Gweinidogion Cymru.
- (11) At ddibenion yr adran hon, mae ardal neu safle neu fan arall neu beth arall i'w ystyried fel pe bai mewn ardal awdurdod lleol os yw unrhyw ran o'r ardal, y safle, y man arall neu'r peth arall yn yr ardal.
- (12) Yn yr adran hon ac yn adran 37, ystyr "awdurdod lleol" yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol.

36 Mynediad i gofnodion amgylchedd hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru—
  - (a) rhoi pob cofnod amgylchedd hanesyddol ar gael er mwyn i'r cyhoedd edrych arno mewn unrhyw fodd sy'n briodol yn eu barn hwy;
  - (b) pan fo person yn gofyn am gopi o ran o gofnod amgylchedd hanesyddol neu fanylion y ceir mynediad iddynt drwy gofnod o'r fath, ac y mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru fod y cais yn rhesymol, ddarparu copi o'r rhan honno o'r cofnod neu'r manylion hynny i'r person;
  - (c) rhoi ar gael i berson sy'n dymuno edrych ar gofnod amgylchedd hanesyddol gyngor ar adalw a deall yr wybodaeth sydd wedi ei darparu yn y cofnod neu y ceir mynediad iddi drwy'r cofnod neu gynhorthwy i wneud hynny;
  - (d) pan fo person yn gofyn i wybodaeth sydd wedi ei darparu mewn cofnod amgylchedd hanesyddol neu y ceir mynediad iddi drwy gofnod o'r fath gael ei hadalw ac y mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru fod y cais yn rhesymol, lunio dogfen sy'n cynnwys yr wybodaeth i'r person.
- (2) Wrth asesu at ddibenion is-adran (1)(b) neu (d) a yw cais yn rhesymol, mae'r materion y caiff Gweinidogion Cymru eu hystyried yn cynnwys unrhyw geisiadau blaenorol o'r fath a wnaed gan y person o dan sylw neu ar ei ran.
- (3) Caiff Gweinidogion Cymru godi ffi am—
  - (a) darparu copi neu fanylion o dan is-adran (1)(b);
  - (b) darparu cyngor neu gynhorthwy o dan is-adran (1)(c);
  - (c) llunio dogfen o dan is-adran (1)(d).
- (4) Rhaid i ffi a godir o dan is-adran (3) gael ei chyfrifo drwy gyfeirio at y gost o ddarparu'r gwasanaeth y mae'r ffi yn ymwneud ag ef.

37 Canllawiau

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru ddyroddi canllawiau i'r cyrff a restrir yn is-adran (2) ar—
  - (a) y modd y caiff y cyrff gyfrannu at lunio cofnodion amgylchedd hanesyddol a chynorthwyo i'w cadw'n gyfredol, a
  - (b) y defnydd o gofnodion amgylchedd hanesyddol wrth arfer swyddogaethau'r cyrff.

- (2) Y cyrff yw—
  - (a) awdurdodau lleol yng Nghymru;
  - (b) awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru;
  - (c) Cyfoeth Naturiol Cymru.
- (3) Rhaid i'r cyrff a restrir yn is-adran (2) roi sylw i ganllawiau a ddyroddir o dan yr adran hon.
- (4) Cyn dyroddi canllawiau o dan yr adran hon, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori—
  - (a) â'r cyrff a restrir yn is-adran (2), a
  - (b) ag unrhyw bersonau eraill sy'n briodol ym marn Gweinidogion Cymru.
- (5) Rhaid i Weinidogion Cymru osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru unrhyw ganllawiau a ddyroddir o dan yr adran hon.

Y Panel Cyngori ar Amgylchedd Hanesyddol Cymru

38 Sefydlu Panel a rhaglen waith

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru sefydlu panel o bersonau, a elwir y Panel Cyngori ar Amgylchedd Hanesyddol Cymru (“y Panel”).
- (2) Diben y Panel yw rhoi cyngor i Weinidogion Cymru ar faterion sy'n ymwneud â llunio, datblygu a gweithredu polisi a strategaeth mewn perthynas â'r amgylchedd hanesyddol yng Nghymru; ac at y diben hwn mae i “Cymru” yr un ystyr â “Wales” yn [Neddf Llywodraeth Cymru 2006 \(p.32\)](#) (gweler adran 158(1) o'r Ddeddf honno).
- (3) Rhaid i'r Panel, cyn pob blwyddyn ariannol berthnasol, gyhoeddi dogfen (y “rhaglen waith”) sy'n nodi'r materion y mae'n bwriadu rhoi cyngor i Weinidogion Cymru arnynt yn ystod cyfnod o dair blynedd, sef y flwyddyn ariannol honno a'r ddwy flwyddyn ariannol ddilynol.
- (4) Ystyr “blwyddyn ariannol” yw'r cyfnod o 12 mis sy'n dod i ben â 31 Mawrth; ac ystyr “blwyddyn ariannol berthnasol” yw—
  - (a) y flwyddyn ariannol gyntaf i ddechrau ar ôl cychwyn is-adran (3), a
  - (b) pob trydedd flwyddyn ariannol ar ôl hynny.
- (5) Rhaid i'r Panel gadw'r rhaglen waith o dan adolygiad a chaiff ei diwygio yn sgil gwneud hynny; a phan fo'r Panel yn diwygio'r rhaglen waith, rhaid iddo ei chyhoeddi fel y'i diwygiwyd.
- (6) Cyn cyhoeddi'r rhaglen waith o dan is-adran (3) neu (5), rhaid i'r Panel gyflwyno drafft ohoni i Weinidogion Cymru; ond nid yw'r gofyniad i gyflwyno drafft sydd wedi ei ddiwygio o dan is-adran (5) ond yn gymwys i'r graddau y mae'r Panel yn ystyried bod y diwygiadau yn sylweddol.
- (7) Caiff Gweinidogion Cymru, ar ôl cael drafft o dan is-adran (6), gymeradwyo'r drafft gydag addasiadau neu hebddynt.
- (8) Rhaid i'r Panel, ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, gyhoeddi dogfen sy'n nodi'r materion yn y rhaglen waith y mae wedi rhoi cyngor i Weinidogion Cymru arnynt yn ystod y flwyddyn ariannol honno.

39 Cyfansoddiad etc

- (1) Mae aelodau'r Panel Cyngori ar Amgylchedd Hanesyddol Cymru i'w penodi ar unrhyw delerau ac amodau y mae Gweinidogion Cymru yn penderfynu arnynt.
- (2) Ni chaniateir i aelodaeth y Panel fod yn fwy na 15 o bersonau.
- (3) Nid yw'r Panel i'w ystyried yn was nac yn asiant i'r Goron nac ychwaith i'w ystyried yn un sy'n mwynhau unrhyw statws, imiwnedd na braint sydd gan y Goron.
- (4) Nid yw swydd wag ymhlith aelodau'r Panel yn effeithio ar ddilysrwydd gweithred ganddo.
- (5) Caiff Gweinidogion Cymru dalu i aelod o'r Panel unrhyw ffioedd, lwfansau neu dreuliau y mae Gweinidogion Cymru yn penderfynu arnynt.
- (6) Caiff Gweinidogion Cymru ddarparu unrhyw staff, llety neu gyfleusterau eraill sy'n angenrheidiol ym marn Gweinidogion Cymru er mwyn galluogi'r Panel i gyflawni ei swyddogaethau.
- (7) Mae person wedi ei anghymhwysu rhag bod yn aelod o'r Panel os yw'r person—
  - (a) yn aelod o Gynulliad Cenedlaethol Cymru,
  - (b) yn aelod o Dŷ'r Cyffredin neu Dŷ'r Arglwyddi,
  - (c) yn aelod o Senedd yr Alban,
  - (d) yn aelod o Gynulliad Gogledd Iwerddon,
  - (e) yn aelod o Senedd Ewrop,
  - (f) yn aelod o gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru,
  - (g) yn aelod o awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru, neu
  - (h) yn aelod o staff sefydliad a bennir mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru.
- (8) Yn unol â hynny, ni chaniateir i berson sydd wedi ei anghymhwysu gael ei benodi'n aelod o'r Panel; ac mae person a benodir felly ac sy'n cael ei anghymhwysu yn peidio â bod yn aelod.
- (9) Caiff Gweinidogion Cymru ddiswyddo aelod o'r Panel os ydynt wedi eu bodloni—
  - (a) bod yr aelod yn anaddas i barhau fel aelod,
  - (b) nad yw'r aelod yn gallu neu'n fodlon gweithredu fel aelod, neu
  - (c) bod yr aelod wedi dwyn anfri ar y Panel.
- (10) Caiff aelod o'r Panel ymddiswyddo drwy roi dim llai na thri mis o rybudd ysgrifenedig i Weinidogion Cymru.